

Representantforslag 122 S

(2012–2013)

fra stortingsrepresentantene Anders Anundsen, Ulf Erik Knudsen og Øyvind Vaksdal

Dokument 8:122 S (2012–2013)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Anders Anundsen, Ulf Erik Knudsen og Øyvind Vaksdal om å styrke Sivilombudsmannens rolle overfor forvaltningen

Til Stortinget

Bakgrunn

Sivilombudsmannen har som formål å sikre at offentlige myndigheter (kommuner, fylkeskommuner og staten) ikke begår urett mot den enkelte borger. Sivilombudsmannen kan undersøke de aller fleste typer saker og forhold som offentlige myndigheter har behandlet og avgjort. Klager kan rettes både mot forvaltningsorganene og mot tjenestemenn som behandler sakene.

Private tvister faller utenfor arbeidsområdet, også når det offentlige er part i rent privatrettslige forhold. Det finnes også andre begrensninger, blant annet at Sivilombudsmannen ikke kan behandle saker hvor Stortinget har tatt standpunkt, avgjørelser i statsråd eller saker knyttet til domstolene, Riksrevisjonen mv.

Som oftest vil sakene tas opp til behandling etter klage fra den som mener at forvaltningen har fattet en forvaltningsavgjørelse som er uriktig, eller at en sak har vært behandlet på en uriktig eller uforsvarlig måte av myndighetene. Det kan også klages på at forvaltningen lar være å svare på forespørsler eller ikke handler i en sak.

Normalt skal Sivilombudsmannens kontroll være etterfølgende. Det betyr at forvaltningen selv skal ha mulighet til å ordne opp og ta endelig standpunkt til saken før det klages til Sivilombudsmannen. Dersom det finnes en klagemulighet, må denne være brukt før det kan klages til Sivilombudsmannen. I visse tilfel-

ler kan det klages til Sivilombudsmannen mens en sak er under behandling, for eksempel hvis klagen gjelder treg saksbehandling.

Sivilombudsmannen kan også i spesielle tilfeller ta opp saker til behandling av eget tiltak hvis han finner at hensynet til rettssikkerheten eller andre særlige grunner tilsier det.

Klagefrister

Klagefristen er normalt ett år regnet fra forvaltningens endelige avgjørelse i saken eller fra tidspunktet for det forhold klagen gjelder. I særlige tilfeller kan saken tas opp selv om fristen på ett år er overskuttet.

Etter forslagsstillernes vurdering er denne klagefristen for kort i de tilfeller hvor klager har kjempet mot det offentlige i lang tid. Ofte trenger klager mer tid til å områ seg og samle krefter før en går løs på nye runder mot det offentlige. En utvidelse av klageretten til 18 måneder vil styrke klagers rettigheter, og forslagsstillerne viser til eget representantforslag om utvidelse av klagefristen.

Rett til å opptre som hjelpeintervenient

Sivilombudsmannen kan ikke selv treffe bindende avgjørelser eller omgjøre avgjørelser truffet av forvaltningen. Sivilombudsmannen kan heller ikke gi rettslig bindende instruks til myndighetene. Dersom ombudsmannen er uenig med forvaltningen, kan ombudsmannen kun si sin mening som kan munne ut i kritikk av, henstillinger til og anbefalinger overfor myndighetene. Ombudsmannen kan peke på at det er begått feil eller forsømmelse fra et forvaltningsorgan eller en tjenestemann og henstille til at dette rettes opp.

I praksis retter myndighetene seg som oftest etter Sivilombudsmannens henstillinger og anbefalinger.

Dersom forvaltningen er uenig, har Sivilombudsmannen en siste mulighet til å anbefale søksmål.

Etter dagens ordning må vedkommende saksøker selv finne frem til aktuelle advokater som kan ta saken. Dersom Sivilombudsmannen kunne opptre som hjelpeintervenient, ville saken bli raskere og bedre opplyst og behandlet. Sivilombudsmannen kjenner saken fra før og slipper det forarbeidet en ny advokat må gjøre for å få tilstrekkelig innsikt i saken.

Hjelpeintervenient er en tredjeperson som har rettslig interesse av at den ene parten vinner og opptrer som en støtte for denne. Formålet er at den som berøres rettslig av avgjørelsen, også skal ha mulighet til å påvirke behandlingen og bidra til en materielt riktig avgjørelse. Bortsett fra for organisasjoner mv. er en interesse som utelukkende knytter seg til det rettslige spørsmål som behandles, ikke tilstrekkelig som grunnlag for hjelpeintervensjon etter dagens regler. Hjelpeintervenienten er ikke part i saken, men opptrer i saken og utøver visse rettigheter mer eller mindre på linje med en part.

Dersom Sivilombudsmannen hadde hatt anledning til å opptre som hjelpeintervenient, ville dette ha en oppdragende effekt på forvaltningen som da vet at Sivilombudsmannen kan bli part i saken. Det ville også føre til at en får flere riktige avgjørelser.

Saksomkostninger

Etter dagens regler kan Sivilombudsmannen være med på å dekke saksomkostningene til saksøker når

han anbefaler søksmål. Prosessrisikoen knyttet til motpartens saksomkostninger kan etter dagens regler ikke dekkes. Dette gjør at saker ikke fremmes selv om Sivilombudsmannen anbefaler dette. Dessuten er det en svært kort søksmålsfrist på kun én måned for klager til å ta stilling til et eventuelt søksmål.

Når Sivilombudsmannen anbefaler søksmål, bør saksøker slippe å betale motpartens, dvs. statens, saksomkostninger. Dette kan ordnes ved at tvistemålslovens regler endres slik at saksøker ikke kan ilegges saksomkostninger når Sivilombudsmannen opptrer som hjelpeintervenient eller har anbefalt søksmål.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen fremme nødvendige lovforslag for å styrke Sivilombudsmannens rolle overfor forvaltningen ved å tillate at Sivilombudsmannen opptrer som hjelpeintervenient ved søksmål.
2. Stortinget ber regjeringen fremme lovforslag om nødvendige endringer som hindrer idømmelse av saksomkostninger i saker hvor Sivilombudsmannen har anbefalt søksmål.

30. april 2013